

HOOFDSTUK 4

DE KWETSBARE 100 DAGEN

4.1 EXTRA AANDACHT RONDOM AFKALVEN

Zo'n 40 dagen vóór het kalven en 60 dagen daarna is de koe in haar meest kwetsbare periode. In deze periode heeft ze extra aandacht nodig omdat haar situatie behoorlijk verandert en dat brengt risico's met zich mee voor gezondheid, vruchtbaarheid en productie. Vooral het afkalven geeft veel stress, omdat de hormoonhuishouding in een korte periode wijzigt.

Veehouders die de koeien deze 100 dagen keurig doorloodsen, hebben daar de hele lactatie plezier van. Rust, reinheid en regelmaat zijn de drie woorden die belangrijk zijn in deze periode.

4.2 DROOGZETTEN OP MAAT

Aan het eind van de lactatie gaat de koe genieten van de droogstand, een soort korte vakantie. Ze kan zich in deze periode opladen voor een nieuwe lactatie. Om haar en vooral haar uier te beschermen tegen bacteriën, is droogzetten belangrijk. Daarvoor injecteert de veehouder alle spenen met een antibioticum. Welk antibioticum is afhankelijk van de geschiedenis van de koe en haar uier. Heeft ze bijvoorbeeld veel last gehad van mastitis? Het verloop van haar celgetal kan informatie geven over de mogelijke verwekkers. Een aantal hardnekkige mastitisverwekkers is tijdens de droogstand goed te bestrijden.

KoeAttenties Droogzetten [p. 134] adviseert de veehouder welke koeien hij het best kan behandelen en beschermen op basis van hun geschiedenis. Daarnaast is een bacteriologisch onderzoek aan te bevelen om een droogzetbehandeling op maat te geven. Hiermee krijgt de koe een optimale bescherming.

Is gebruik van antibiotica altijd nodig?

Het gebruik van antibiotica is niet altijd nodig, want er is ook een zogenaamde teatsealer verkrijgbaar, waarbij de speen als het ware wordt dichtgekit met een tandpasta-achtige emulsie. Er zijn echter wel enkele belangrijke voorwaarden om met deze droogzettherapie zonder antibiotica succes te behalen.

- De koe mag tijdens de laatste drie monsternames een celgetal van maximaal 200.000 cellen hebben gehad. Deze informatie staat op de KoeAttenties Droogzetten.
- Hygiënisch werken is van nog groter belang, aangezien het kwartier helemaal afgedicht wordt en mogelijke bacteriën opgesloten zitten. In de warme uier en met extra melkdruk de eerste dagen na het stoppen met melken kan de uier als een tijdbom werken voor uierontsteking.

De droogstand

Tachtig procent van de gezondheidsproblemen van melkkoeien heeft zijn oorsprong in de periode van de droogstand en de eerste weken na afkalven. De voerkwaliteit en de drogestofopname van de koe zijn de belangrijkste aan-

WEETJE: KENNEN VAARZEN OOK EEN DROOGSTAND?

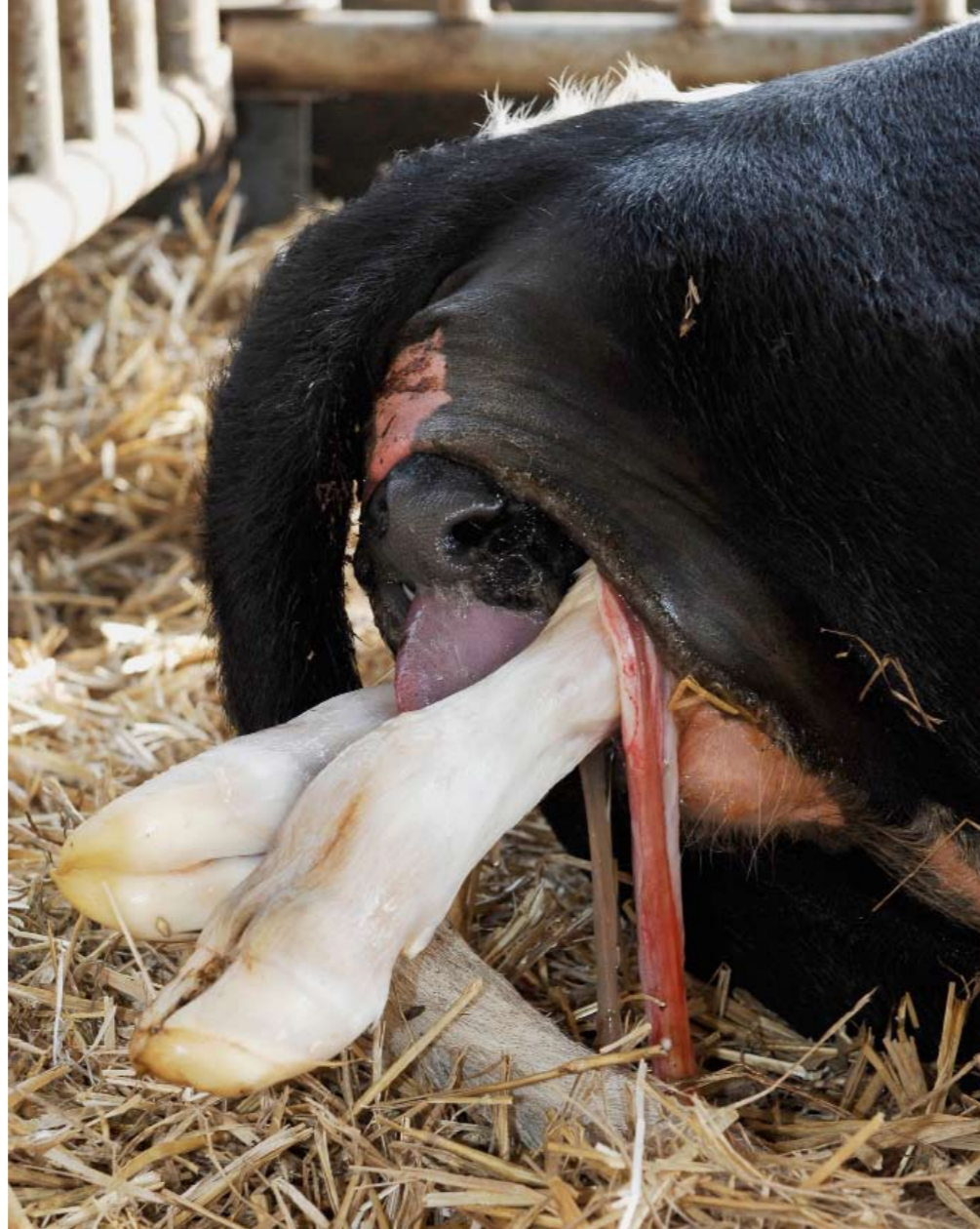
Koeien die worden drooggezet, krijgen (meestal) een antibiotica-behandeling en komen in een aparte groep. Hoe zit dat eigenlijk bij vaarzen die voor de eerste keer kalven? Deze dieren hebben ook extra aandacht nodig, misschien zelfs wel meer dan oudere koeien. Zo treedt er vlak voor het afkalven veel zuchtvorming (zwellings door vochtophoping) op in de uier en onder de buik. Voor de vaarzen is dat een nieuwe ervaring die met veel stress gepaard gaat. Vooral bij te vette dieren is die zuchtvorming groot. De kans bestaat dat de vaarzen veel liggen, te weinig bewegen en daardoor ook te weinig vreten. Dat vormt een risico voor een probleemloze start. De voeding van de vaarzen, de conditie en de klauwverzorging vragen daarom extra aandacht, ook in hun droogstand.

HOOFDSTUK 4 DE KWETSBARE 100 DAGEN

SAMEN WERKT BETER: GEBORTEVERLOOP REGISTREREN

Bij de geboorteregistratie van kalveren kunnen gelijktijdig de gegevens over het geboorteverloop worden vastgelegd. Deze gegevens versterken de informatie voor de berekening van de fokwaarden en bepalen of een stier wel of geen pinkenstier wordt. Hierdoor kunnen veehouders de stieren gericht gebruiken en afkalfproblemen voorkomen.

Goede zorg in de droogstand, rondom het afkalven en de opstartperiode van de lactatie kan menig probleem voorkomen

dachtspunten. Een goed vruchtbaarheidsmanagement start al vóór de droogstand. Veehouders moeten ervoor zorgen dat de koeien niet te vet de droogstand ingaan. Een goede voersamenstelling is van groot belang. De mogelijke gezondheidsproblemen zijn onder andere: moeilijke geboorten, aan de nageboorte staan, melkziekte en slepende melkziekte.

PRAKTIJKTIPS

- Fris en smakelijk voer en water zorgen voor een hogere drogestofopname.
- Voer vezelrijk, energie-arm en eiwitarm ruwvoer tijdens de eerste 40 dagen van de droogstand, de zogenaamde 'far off'-periode.
- De koe dient met een goede conditie de droogstand in te gaan en mag slechts nog weinig groeien, maar zeker niet afvallen tijdens de droogstand.
- Besteed aandacht aan de mineralen en vitamines in het rantsoen van de droogstaande koeien. De calcium-fosfor- en kali-magnesiumverhoudingen moeten kloppen.
- Laat de pensflora de laatste weken vóór het afkalven alvast wennen aan het voer van de verse koeien door een gedeelte van het rantsoen aan te passen. Bij KoeAttenties Opstarten [p. 134] krijgen koeien bijvoorbeeld drie weken voor de afkalfdatum een

- signalering mee om zo alvast een opstart richting de volgende lactatie te maken.
- Voeg de dieren kort voor het afkalven niet toe aan het koppel, maar maak een aparte ('close up')-groep.
- Verstrek te vette droge koeien aan het einde van de droogstand juist meer energie om leververvetting te voorkomen.
- Evalueer het rantsoen bij iedere rantsoenwisseling met een deskundige.

PRAKTIJKTIPS

- Zorg voor een ruime en schone afkalfbox. Nieuw stro voor elke koe is geen overbodige luxe. Laat de koe los in het hok.
- Reiniging en ontsmetting van de achterkant van de koe vlak voordat ze afkalft, verhoogt de hygiëne rondom het afkalven.
- Onderzoek de koe inwendig nooit zonder wassen en ontsmetten van de handen en gebruik glijmiddel. Zorg voor kortgeknipte nagels en draag geen ringen of andere sieraden.
- Gebruik alleen schone hulpmiddelen, zoals trekhoutjes, touwtjes of kettinkjes.
- Onderzoek de koe inwendig niet te vroeg; de baarmoederhals moet namelijk eerst openstaan.

4.3 HET AFKALVEN

De koe is een kuddedier. Stress is te voorkomen door een koe niet helemaal af te zonderen van het koppel kort voor het afkalven. Een veehouder moet ervoor zorgen dat de koe haar koppelgenoten kan blijven zien.

Een goede hygiëne rondom het afkalven is erg belangrijk. Tijdens het afkalven staat de baarmoederhals helemaal open en ontstaan vaak wondjes aan de geboorteweg. De kans op besmetting en ontsteking is dan levensgroot aanwezig. Baarmoederontsteking heeft grote negatieve invloed op de vruchtbaarheid.

Zware geboorten

Op een normaal bedrijf mogen maximaal vijf procent zware geboorten plaatsvinden. Zware geboorten trekken een wissel op de gezondheid van de koe en zorgen voor een langere herstelperiode van de koe na het afkalven. Zware geboorten worden veroorzaakt door aanleg van de koe, aanleg van de gebruikte stier, het seizoen (vooral na de zomer zijn er meer zware kalveren) en voeding tijdens de droogstand.

4.4 DE START VAN DE LACTATIE

Na het afkalven krijgt de koe een grote hormonale drang om veel melk te produceren. De voeropname kan de plotseling toegenomen energiebehoefte vaak niet bijhouden. We spreken dan van een negatieve energiebalans. Op zich is dit een normaal verschijnsel, de koe is hier van nature op ingesteld. Aan de veehouder de taak om de duur van de negatieve energiebalans zo kort mogelijk te houden en af te vlakken. Zolang de koe in een sterke negatieve energiebalans

Er zijn veehouders die standaard vóór de droogstand én in de derde maand van de lactatie de klauwen bekappen. Aan de mate van de verkleuring van de klauwen (zoolbloeding) is te zien of de koeien goed opstarten. Als er veel verkleuring is, dan valt er wat te verbeteren op voedingsgebied tijdens de droogstand en in de eerste maanden van de lactatie

GD

Klauwenkaart Digiklauw

3. Zoolbloeding

1. zwaar
2. matig
3. weinig

1.
• grote verkleuring over heel oppervlakte, of
• veel aflosbaarheid in de zool

2.
• aflosvingen in de zool, over 20-50%
van het oppervlak

3.
• gele klesvlekken
• loslatend over een groot oppervlak

HOOFDSTUK 4 DE KWETSBARE 100 DAGEN

Veel problemen zijn te voorkomen met goed samengestelde rantsoenen voor de koeien die droogstaan en de koeien die weer beginnen aan een nieuwe lactatie

verkeert, wordt ze moeilijker drachtig. Het dalen van de conditiescore is een indicatie voor de negatieve energiebalans. Een te grote teruggang in conditie (meer dan 1 punt) na het afkalven is slecht voor het drachtig krijgen van de koe. Het stimuleren van de voeropname is van groot belang voor de verse melkkoe. Dit begint al vóór het afkalven. Een uitgekiend rantsoen voor hoogproductieve dieren kan een te lange of te diepe negatieve energiebalans voorkomen.

PRAKTIJKTIPS

- Vermijd stieren met een zeer lage fokwaarde voor het kenmerk geboortegemak. Vooral bij vaarzen is het belangrijk om een pinkstier te gebruiken met een fokwaarde voor geboortegemak van 102 of hoger.
- Gebruik alleen vleesstieren met bekende fokwaarden voor geboortegemak.
- Wees alert tijdens een droogstand (ook in de weideperiode). Overvoeding ligt dan op de loer. Te hoog eiwit vergroot de kans op veel oedeemvorming (zucht) en extra zware kalveren bij de geboorte. Te

- veel energie veroorzaakt vervetting.
- Zorg voor een goede conditie bij afkalven, de conditiescore ligt tussen 3+ tot 3,5.
- Voer hoogproductieve koeien een smakelijk rantsoen en verstrek dit vaak.
- Houd de verse koeien goed in beeld door ze bijvoorbeeld een halster om te doen. Verse koeien moeten in de eerste weken zo veel mogelijk voer opnemen.
- Maak optimaal gebruik van de mprcijfers. Koeien geven zelf signalen af over hun uiergezondheid en hun

- energiebalans. Ook laten ze zelf zien of ze last hebben van slepende melkziekte en of het rantsoen goed is samengesteld. Externe adviseurs kunnen ieder vanuit hun eigen vakgebied 'meekijken' en adviseren.
- Let op het eiwit in het rantsoen van de hoogproductieve koeien; te veel eiwit kan de vruchtbaarheid schaden. Een gemiddeld ruw eiwit per kilogram droge stof van ongeveer 160 gram is gewenst.
- Houd de vinger aan de pols door regelmatig conditie, pensvulling, mest en locomotion/klauwen te scoren.

VRAGEN EN OPDRACHTEN VOOR STUDENTEN

In elk hoofdstuk van deel 1 van Beslissen van kalf tot koe staat op de laatste pagina een aantal oefeningen/opdrachten. Deze opdrachten zijn bestemd voor studenten uit het groene onderwijs, maar ook melkveehouders of mensen die werkzaam zijn in de sector,

kunnen de vragen beantwoorden of de opdrachten uitvoeren. Door actief bezig te zijn met de informatie wordt uw kennis over de sector én het inzicht in de mogelijkheden met producten en diensten alleen maar groter.

VRAGEN

vraag 1

Waarom is hygiënisch werken belangrijk bij het droogzetten?

vraag 2

Waarom moet een koe niet worden afgezonderd van het koppel voor het kalven?

vraag 3

Noem twee aandachtspunten met betrekking tot hygiëne rondom het afkalven.

vraag 4

Noem drie factoren die een rol spelen bij een zwaar-geboorte.

vraag 5

Wat is een negatieve energiebalans?

INTERNETOPDRACHTEN

opdracht 1

Surf naar de homepage van www.crv4all.nl. Ga onder 'VeeManager' naar 'Demobedrijf' (kies een demo-bedrijf), dan naar 'mpr', 'KoeAttenties-mpr' (selecteer uiergezondheid).

Over welke periode is de uiergezondheid te bekijken van de koeien met een verhoging?

Droogstaand: moeten er binnenkort dieren afkalven die met een te hoog celgetal de droogstandsperiode zijn ingegaan?

BEKIJK DE ANTWOORDEN OP:
WWW.CRV4ALL.NL